

ita ex notariorum abusu factum praesumetur, si ille ostendat non sibi fuisse lectum instrumentum, iuxta ea, quae cum multis resoluimus differt. 20. num. 40. & 41. iunctis traditis a Bart. 1. & 2. lectu. in 2. notab. & ceteris communitur in lege contractus 16. per Text. ibi i. Codice de fide instrum. Bartholomaeus Capola cauel. 192. al. capite 339. suorum operum.

76 Vnde consequitur, quod si in specie nostra pactum, quo census debitor, qui casibus omnibus fortuitis, tam solitis, quam insolitis, in domo subingata contingentibus, renunciauit, magno eiusdem census pretio compensaretur, etsi ob casum illum ita insolitum, & extraordinarium inundationis Hispalensis anni 1626. quae nedam verisimilem ciuium mentem, sed & memoriam, quod vniquam talis alius euenisset, excedebat, vt publice omnes testabantur) domus collapla fuisset, ea poitea reaedificata, teneretur vtique ex vitalis licite pactionis, ac renunciationis ad census solutionem. Nam si reaedificandi pactum sit iniustum, eo quod ampliore census pretio non compensetur, & si voluntarie debitor collaplam domum reedificet, ad census solutionem minime tenebitur, si domus penitus sit diruta, sed ita demum si pro parte tantum conuerterit, quo casu sicut ex vi pacti, quo casibus fortuitis, qui manente re censita contingerent, renunciarer, ad integros soluendos redditus omnino adstrictus foret; (nec enim minus licita est in censuali contractu, quam in alius talis susceptio casus fortuiti, quoad partialem dampnum contingentis, saltem cum ex aliis debitoris bonis, generaliter pro census securitate obligatis, id quod integrale redditum solutioni deest, suppleri potest, ex his quae num. 64. ad fin. vers. Quod tamen, iuncto num. 72. tradidimus) sic & abique villo pacto, & renunciatione tenebitur, si voluntarie artem collaplam reedificet, quia sic domus non minus quam antea, capax, & idonea reperitur omnibus redditibus persolendis, nec per partialem domus interitum sublata omnino fuerat principalis obligatio soluendi redditus, sed restricta tantum ad correspondentes parti, quae remansit, iuxta superiora tradita d. num. 64. circa fin. vers. Quae omnia, & a Statilio Pacifico de salu. interd. inspect. 5. cap. unico, a num. 147. Hac vero restrictionis ratio cessat per partis collapsae reedificationem, quae proprie magis dicitur refectio, seu refectio, non parum a vera, & propria reedificatione, omnino scilicet collapsae domus, distans: cum per hanc omnino quoque noua nunc domus fiat, in qua minime conferuari potest obligatio, in domo antiqua constituta, quippe quae iam extincta est, & iterum resuscitari nequit, vt probauit supra num. 67. quare nec legatum, nec vfusfructus domus conferuatur in noua domo, vt & ostendi late supra n. 62. vers. Illud obiter; per illam vero, nempe domus, non omnino ac semel, sed per partes collapsae refectioem, eadem domus, & in ea constituta obligatio, ac vfusfructus seruatus conferuatur, l. quid tamen 10. §. 1. vers. Plane si per partes, & §. in nauis quoque, vers. Si quidem per partes, ff. quib. mod. vfusfructus amitt. l. inter stipulantem 83. §. sacrum, circa finem, vers. Sed si refectio de ff. de verbo. obligat. iuncta l. 1. §. si quis adificium, & l. de pupillo 5. §. si quis vnos, ff. de non. oper. nunc. l. 1. §. 1. & 2. ff. de via publ. cum his quae per haec & similia intra quorum ego memini differtat. 15. num. 78. vltra ordinarios vbique docuerunt post alios Felin. in cap. cum accessissent 2. num. 33. & 34. maxime in prima limit. ext. de rescript. lal. in l. ius ciuile 6. ex num. 10. maxime num. 15. & seqq. ff. de iust. & iure, Ripa in l. 1. num. 4. vers. Praeterea, ff. quib. mod. pig. vel hypot. sacie contrahatur, Matienus ad l. 6. tit. 7. lib. 5. nona compil. gl. 5. ex n. 10. cum aliis infra. Ex quibus voluntariam domus omnino collapsae reedificationem,

quando iustum non praecessit pactum, sine cum tale fuit, quod pretio communem excedente taxam, compensatum non fuerit, minime efficere, quod censuali qualitas, quae antiquae domui inerat, reuiuiscat, docuerunt in terminis Nanar. ad c. si feneraueris, 14. quest. 3. sub tract. de censibus quest. 2. n. 118. P. Ludon. Molin. de iust. & iure, tom. 2. dispur. 394. num. 3. Ioan. Azor. in iust. moral. lib. 10. de censibus c. 16. vers. Quando res, in princ. iuncto vers. Breniter, Martin. Bonacina de contrah. dispur. 3. quest. 4. puncto unico, num. 28. Thom. Bonifign. & Feder. Martin. de censib. ille cap. 13. num. 3. hic vero c. 8. a num. 118. Ludonico. Auend. neminem referens sub eod. tractat. cap. 60. num. 14. Statilius Pacif. d. inspect. 5. cap. unico, n. 153. & 154. nouissime Ludon. Cencius de censib. p. 3. c. 1. quest. 1. art. 3. ex num. 6. Qui fere omnes idem referunt in censu constituto reddi molendino, vt eo destructo, ac omnino inutili lapsu ob defectum cursus aquarum, non conferuatur in nouo molendino, alibi a domino factio, contra Virginium de Boecatis de censibus part. 2. num. 43. cuius fundamentum optime satisfacti Lud. Cencius d. art. 3. ex num. 9. eandem in molendino, quae in domo destructa, rationem esse recte probans. Praeterea in huius sententiae confirmationem nonnulla adfert exempla Auend. d. capit. 60. ex num. 15. quae quoniam ad praxim vtilia sunt, hic breuiter referam, & excutiam.

De exemplis aliquot ad praxim vtilibus, in quibus qualitas semel amissa, vel extincta amplius non suscitatur, & quando secus?

Primum ergo exemplum proponitur ab Auend. 77 dañ d. num. 15. in Ecclesia diruta, ac in eodem loco reedificata, quae veteris Ecclesiae qualitatibus, & praeilegiis non gaudet, nisi ei denno concedatur, argum. Text. in c. queris a me 129. vers. Non potest autem, iuncta gl. vers. contrahatur (quae illud inde axioma deducit, quod obligatio semel extincta amplius non renascitur de consecrat. disp. 4. & in proposito melioris in c. 2. vers. Reducens prorsus in irritum, iuncto vers. Cum enim a modo, vbi not. Glos. verbo non teneat principale, alia iura inducens, & communis mox referenda, ext. de noui oper. nunciat. idque apud nos probatur in lege 1. circa finem, illic. Etsi mesino seria si sueste derribada de cimienio, e la quisefesen fazer de nueno, vbi Gregor. Lop. gl. 7. alias gloss. & DD. refert, tit. 10. parisi. 1. Quod tamen exemplum nimis fallaciter ad speciem nostram adducitur, quia procedit, tantum, cum superioris auctoritate ex iusta aliqua causa Ecclesia destructa est, secus si abique ea quolibet fortuito casu perierit, quia tunc tam cum destructa manet, saltem sub spe reedificationis, quam cum reedificata est, sua retinetur privilegia, argum. Text. in l. ede sacra 73. ff. de contrahen. emp. & vltra ordinarios ibi, notarunt Innocent. num. 2. Hostiens. num. 9. Ioan. And. num. 3. & 4. Henr. Boich. a num. 6. Ant. Butr. n. 4. Abb. Pa-notr. num. 5. Card. Zabarella sub eod. numero 5. vers. Quero in eo, & Marianns Socin. num. 12. in d. cap. 2. Alex. in l. si grege 22. num. 3. vers. Adde, ff. de legat. 2. & in l. inter stipulantem 83. §. sacrum, num. 13. post med. vers. Fallit, vbi etiam Ias. num. 30. vers. Nisi esset destructa, ff. de verbo. obligat. Felin. in c. ius dilecta 22. num. 21. vers. Quando autem Ecclesia, ext. de rescript. Barthol. Capola de seruit. vrb. praed. cap. 28. de seruit. fillicida, numero 16. Tiraq. in tractat. de iust. causis, 1. part. num. 212. vers. Sed hoc rursus, Remig. de immunit. Eccles. ampliat. 20. num. 5. Inl. Clar. lib. 5. sent. S. fin. 4. 30.

4. 30. n. 6. And. Gaill. practice. obseruat. lib. 2. obseruat. 61. ex num. 1. maxime numer. 4. & seqq. & de pace publ. lib. 2. cap. 9. num. 30. Gundisal. Paz in praxi tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. num. 38. Melch. Pelaez a Mier. de maiorat. 3. part. 9. §. 4. num. 13. Farinac. in praxi, 1. tom. prima p. tit. de delict. & poen. quest. 24. num. 126. & 2. tom. eiusd. p. tit. de carceribus, q. 28. num. 70. Henr. Rolental de feud. cap. 10. concl. 4. n. 15. sub vers. Hoc etiam aduicere (vbi in notis lit. R. quamplures alios refert) P. Gregor. Sayrus in thesouro casuum consuet. tom. 2. lib. 5. de censur. cap. 3. n. 16. Sanchez de matrim. lib. 9. dispur. 15. num. 37. Camil. Borrel. in son. decif. tom. 1. tit. 3. n. 39. Regnerus Sixtinus de Regalibus lib. 1. cap. 6. a num. 45. & maxime a num. 47. Bernar. Graen. ad Gaill. pract. concl. lib. 2. concl. 61. ad n. 4. Nicolaus Ant. de Palma in praxi rer. notabil. gloss. 20. prima p. a num. 61. & in terminis num. 64. Volañus in curia Philipp. 3. p. 8. 12. n. 1. Augulf. Barbof. in collect. ad Text. in d. c. p. 2. de noui oper. nunciat. num. 5. & in cap. Abbate 25. n. 11. post gl. vlt. & DD. ibi. de verb. signif. Qui fere omnes idem resoluunt in ciuitate, vel alia vniuersitate, quae tunc tantum cum superioris auctoritate destructa est, interire dicitur, suaque amittit privilegia, alias vero ea retinet, tam interim, quam cum reedificata est, quod & ipsum separatim docuerunt Alex. conf. 43. n. 2. vol. 1. & conf. 193. n. 7. vol. 2. Paul. Paris. conf. 101. n. 32. vol. 1. Laet. Siluan. conf. 109. n. 14. vol. 2. Nicol. Bellonus conf. 1. n. 8. Carolus de Tapia ad l. fin. ff. de constit. 2. p. cap. 4. n. 28. Steph. Grat. disceptat. forens. tom. 2. cap. 2. 17. n. 28. Rutgers Rutlant de commissar. p. 4. lib. 2. de interrogatoris iurium in corporal. cap. 2. n. 24. Nicol. Loleus de iure vniuersit. P. 4. cap. vn. n. 39. & 40. per Text. in l. si vfusfructus ciuitatis 21. vbi & not. Gotofr. ad verbum in eam inducatur, ff. quib. mod. vfusfr. amitt. & in l. pater 38. §. Tullianus (alias fideicommissi) ff. de legat. 3. ex quibus tantum abest, vt huiusmodi exemplum casui nostro adaptari possit, vt imò ei plane refragetur, & responstone egeat; nam nos volumus, recentita quolibet fortuito casu precepta, ipsius census qualitate, & ins penitus expirare, cuius contrarium in Ecclesia, ciuitate, vel alia vniuersitate, per eiusmodi casum abique superioris auctoritate destructa, vel dissoluta, communitur traditum est, secundum proximè relatos. Sed differentiae ratio in eo est, quod census, cum contemplatione fructuum, qui ex re censita percipi solent, imponatur, instar habet vfusfructus, qui & si seruatus realis sit respectu rei, ex qua percipitur, est tamen personalis respectu personae cui debetur; in cuius generis seruitute illud pro regula statutum est, vt si super domo constituta sit, eatenus tantum duret, quatenus durat ipsius domus aedificium, coque sublato expiret, vt probauimus numero 37. & 62. cuius contrarium vtilitatis causa receptum est in seruitute mere reali, quae debetur a re rei, vt etiam aedificium, quod loco diruti perierit, reuera aliud sit, tamen idem esse intelligatur, adeoque seruitus ipsa duret, l. seruatus 19. §. si sublatum, l. si reuoluto 13. & l. cum debere 33. ff. de seruit. vrb. praed. cum his, quae vltra DD. vbique, tradidit Corral. ad leg. 1. ff. de seruit. in context. a num. 49. Cuiac. in recitat. solemnibus ad relatum lege seruatus, §. si sublatum, Anton. Fab. in rationes ad eund. §. Surd. conf. 121. num. 5. lib. 1. ff. Ioan. del Castell. de vfusfr. cap. 7. a n. 15. ad 18. quae varias inter vnium, & alterius generis seruitutes differenciam rationes considerant, maxime Coraf. in d. l. 1. num. 52. & 53. vbi duas adfert, quarum prior, & si ipsi omnia debita Ecclesiae, ciuitati, vel alij vniuersitati, censentur iura omnino realia, adeoque indicantur iuxta ea, quae in seruitutibus

mere realibus tradita sunt, vt casuali rei interitu, praeter superioris auctoritatem contingente, minime pereant; quam taxationem Innocent. & ceteri supra relati, maxime Capola, & Siluanus non obsecere senserunt, apertius Coraf. in contextu d. l. 1. ff. de seruit. numero 51. & Gotofr. in notis ad d. §. si sublatum, verbo si quid strictius, vers. Prae notant. Aliud sublicit exemplum Aucud. d. n. 13. vers. sicut fundum, quod magis ad vltimum pertinet, vbi dicemus.

Secundum principale exemplum in confirmationem superioris sententiae de domo censita extincta, ac demum a domino aedificata, subiungit Auend. d. c. 60. n. 16. in fundo ex pecunia fundi patrimonialis empto, qui licet in locum antiqui subrogari videatur, non tamen dicitur patrimonialis, vt in eo tanquam tali succedatur, ex vi statuti citica patrimonialium bonorum successione disponens, quale apud nos viget in l. 10. tit. 6. lib. 3. fori, & similibus, quatum memini Dissertat. 29. n. 28. vel ad alium effectum; sed acquiritur tantum, vt in eo locum habeant quae de bonis acquisitis iure communi, vel municipalis statuta sunt, ex traditis supra Dissertat. 2. num. 66. & 67. Quod sane exemplum verisimum & ego iudico, nec obscure probari in l. coiri 7. illic, videtur contra esse vniuersitarum, quae ex quibus veniunt, hoc est si quod lucrum de emptione, venditione, locacione descendat, ff. pro scio, ex qua l. id nominatim docuit, dum emens fundum ex pretio alterius a se venditi, contrarium non fuerit protestatus, Nicol. Boer. ad consuetud. Bituricenses, tit. de consuetudinib. matrimonia concernentibus, §. 2. gl. 1. post princip. vers. Et per predicta, iuncto vers. In contrarium, cuius ad hoc meminit Tiraq. de re ratiū consanguinit. §. 32. gl. vnic. n. 18. qui tam doctrinam, quam limitationem sequitur num. 20. & 23. eamque rursus ex eo verisimè confirmat, quod in singularibus iudiciis pretium regulariter loco rei non succedit, l. qui vas 48. alias 49. §. vlt. l. si quis vxori 52. alias 53. §. si Titius 17. ff. de furi. aliter atque in vniuersalibus l. si rem, & pretium 22. ff. de pet. hereditatis, l. Imperator 70. al. 72. §. fin. cum l. seq. ff. de legat. 2. & vtrumque probatur in l. venditor ex hereditate 21. ff. de heredit. vel act. vend. sequuntur optime vltra DD. vbique, & in l. si cum seruum 23. ff. de neg. gest. & in l. labeo, & Sabinius 24. ff. de verb. signific. Alex. conf. 58. n. 13. vol. 3. conf. 124. n. 9. ad fin. cum seq. vol. 4. & conf. 79. n. 7. vlt. §. alique in locis congestis a Tiraq. d. gl. vni. n. 21. (vbi & nonnullos alios cumulat) Bartholomaeus Socin. late explicans reg. 371. inter regulas Doct. lib. 14. verbo pretium, Negulant. de pignor. 2. memb. 2. parisi. n. 49. D. Molin. de Hisp. primogen. lib. 4. cap. 4. n. 24. Gutier. practice. quest. lib. 3. q. 87. n. 3. & 988. n. 7. & 16. Petr. Barbosa ad Rubr. ff. sol. matrim. 3. p. n. 73. vers. His ita explicatis, & n. 74. vers. In particularibus, & in l. 1. §. 6. p. n. 19. vers. Neque obstat, Steph. Gratian. discept. for. tom. 4. cap. 714. n. 6. Card. Domin. Tulch. pract. concul. tom. 6. lib. 2. conclus. 490. a num. 1. & 21. Anton. Faber in Codice sui nominis lib. 3. tit. 2. de iudiciis, de fin. §. ac post plures alios Marius Gintba ad consuetud. Senatus Messianens. cap. 11. gloss. 8. n. 7. & 8. & capite 14. gl. 1. n. 12. Francisc. Ferrer ad consuetudinem Carthagona de impuberibus, gl. 2. n. 99. Quare cum pretium ex venditione redactum, loco rei non succedat, multò minus succedet res altera ex eodem pretio empti; nam nec in vniuersalibus res, ex alterius venditae pretio proprio nomine empti, prioris rei loco succedit, sed pretium tantum, lege item veniens vigesima, §. primo, in fin. illic, at si sui causa emit, pretium venire, iuncta lege sed & si lege vigesima vigesima, §. primo, illic, item si rem distraxit, & ex pr. tit. rem suam comparauit, venit pretium in possessione hereditatis, non res, quam in patrimonium suum conuertit,

conuertis, ff. de petis. heredis. secus si nomine hereditario, & uile sit hereditati, venire rem ex alterius pretio emptam, d. l. item ueniunt, in princip. §. 1. d. l. Imperator 70. §. fin. iuncta gl. vlt. recepta à Rayner. & Imola n. 5. vers. in glossa, & Cuiac. in nota, quae gl. subsequitur, ff. de legat. 2. quicquid aliter sub longa distinctione interpretetur Barr. ibi, num. 2. quem tacite probat, dum ad eum se refert, Anton. Gom. variat. resolut. tom. 1. cap. 5. num. 16. aliter etiam Barbosa d. 3. part. Rubr. num. 74. aliter quoque Anton. Fab. in rationali ad relatas leges 20. & 25. Quomodo & in dote (quae uniuersale iudicium est, ex his quae cum Bartolo, & communi resoluti Barbosa d. 3. part. Rubr. num. 3. iunctis n. 9. & seqq. ubi late explicat) res ex prioris pretio, etiam nomine vxoris, ac de eius consensu emptae, ita demum prioris loco succedit, ut dotalis censetur, si id ei expediat, l. ira constante 26. illic, si hoc mulieri uile sit, l. si ex lapidicinis 32. illic, uoluntate mulieris, & l. res qua 54. (si simili modo accipienda, & si generaliter loquatur) ff. de iure dot. lege si mulier 21. in fine, illic, cum mulieri prodest, & l. cum maritus 29. in princ. illic, si deterior loco dos non esset, ff. de pact. dotal. l. si cum dorem 22. aliis 23. §. vlt. ff. soluto matrim. l. 49. uersiculo. O si fuissent los dineros de la dote, tit. 5. p. 5. sed & si à marito proprio nomine sit emptae, quam interim ipse sit, non dotis, l. ex pecunia 12. C. de iure dot. l. fin. C. de seruo pign. dato manumisso, in subsidium tamen, si aliter vxori in bonis viri consultum non sit, uilis eius uendicatio vxori competet, argumento Textus in l. uxor marito 55. in fin. ff. de donat. inter, in l. filia 88. similiter in fin. ff. de solut. & aliarum legum, quas paulo ante retulimus, quae cum posterioribus sic conciliandae sunt, ut ultra DD. ubique, maxime Salycet. in d. l. ex pecunia, in fin. & Duar. in d. l. si cum dorem, §. vlt. obseruauerunt Ripa num. 45. & Alciat. n. 21. in Rubr. ff. sol. matr. Tiraq. d. gl. vlt. num. 16. Constantinus Hammenopol. in promptuar. iur. lib. 4. tit. 8. de iure dorem, cap. de dorem prerogatiua, in fin. & in schol. ad idem cap. Cuiac. lib. 5. obseruat. cap. 29. Ant. Gom. ad l. 50. §. 3. sequentes Tauri, n. 36. uerl. Quid autem, Greg. Lop. in d. l. 49. gloss. 8. uerl. Sed uidetur dicendum, tit. 5. part. 5. Ioan. Gutierrez, d. q. 88. num. 4. & de uel. 3. p. cap. 1. num. 87. & 88. & in effectu Barbosa post plures alios, & si subtiliter impugnare tentet, longa usus distinctione, in d. Rub. ff. sol. matr. 3. p. a. n. 75. in fin. uerl. Est igitur, a n. 83. Donellus (quamquam non per omnia consentiat) lib. 5. comment. c. 2. §. Res quoque ex pecunia, uerl. Data haec eadem, & ad eum Olual. Hillig. lit. C. Anton. Fabrum, & alios congerens, plures quoque cumulat Francisc. Ferrer. ad relata consuet. Catalon. gl. 2. n. 101. & Hermosilla ad Greg. Lop. d. gl. 8. num. 1. & 3. Fortiori igitur ratione in singularibus iudiciis res emptae ex pretio, quod ex alterius rei uenditione redactum est, illius loco non succedit, ut patrimonialis dicatur, sicut illa, sed demum acquisita, ut legibus, vel statutis, in vno vel altero casu disponentibus, locus sit, ut & in terminis docuerunt, aliter quoque comprobantes, Ioan. Gutierrez. d. q. 88. num. 8. & Francisc. Ferrer. d. gl. 2. a. n. 97. uerl. Quaro modo, cum aliis infra.

Nec obstat lex 11. tit. 4. lib. 3. fori, ubi si constante matrimonio res vnus coniugis cum alia permutata fuerit, vel uendita, & ex illius pretio alia emptae, haec manet illius, cuius fuit prior, licet fructus utriusque coniugis communes sint, quam l. uelut notabilem ad hoc notat, & commendat Palacius Rubens in re. petis. Rubric. de donation. inter, §. 62. numero 4. uersiculo, Illud tamen, quod dixi (cuius ad hoc meminuit Tiraq. d. §. 2. gl. vlt. num. 12.) Michaël Ziphontanus ad l. 16. Tauri, num. 9. Montal. gl. uerbo

Por medio, in princip. & Roder. Suar. n. 25. in l. 1. tit. 1. de las ganancias, lib. 3. fori, Matiençus in l. 2. tit. 9. lib. 5. noua compilat. gloss. 2. numero 4. Gutier. pract. quæst. lib. 2. q. 117. num. 2. & d. lib. 3. q. 88. num. 3. & 17. uerl. Non obstat. Quia respondendum est, legem illam fore eo casu procedere, quo res vnus coniugis communi consensu uendita fuit ad effectum emendi aliam uiliorem ex illius pretio, necdum si de tali animo aperte constat (qua in specie minus dubij res habet, ut ultra Boer. & Tiraq. quos supra hoc eod. num. primo loco retulimus, obseruauerunt D. Ludon. Molin. de primog. d. lib. 4. cap. 4. numero 32. in fin. Gutier. d. q. 88. num. 5. in princip. Petrus Barbosa d. 3. p. Rubric. num. 75. uerl. Vt igitur, Marius Giurba decif. Sicil. 111. num. 23. uerl. Ideo in particularibus) sed etiam si ex coniecturis praefatus detegatur animus, puta ex breuitate temporis, quo ex pretio rei vnus coniugis uendita, res altera fuit comparata, ut intellexit rectè Montalius in d. l. 11. uerbo comprare contra, quod & generaliter admittunt post Baldum cons. 493. num. 4. in princip. libro 4. & alios, Tiraq. dicto §. 32. gl. vlt. num. 24. D. Molin. d. cap. 4. num. 28. Gutier. d. q. 88. num. 5. uerl. Vel esto, ac num. 6. Barbosa d. 3. part. Rubr. numero 75. uerl. Imò in dubio, Giurba d. decif. 111. num. 22. Francisc. Ferrer. d. gl. 2. num. 103. argumento Textus in lege si uentri 9. §. vlt. iuncta gl. vlt. in fin. ff. de priuil. cred. (quæ lex alias est 24. sub tit. de reb. auctor. iud. possid.) cum aliis adductis à Tiraq. late exornate de retratu conuen. §. 1. gl. 1. num. 1. & seqq. & ad l. si uenquam, C. de reuocand. donat. uerbo donatione largius, in num. 118. quibus in locis breue tempus esse declarat eundem dici, uel frequentis; nec eniã (ut idem Tiraq. pro ratione subiecti, d. §. 32. gl. vlt. num. 25.) quicquam interest in effectu, uerbis an facto uoluntas declaratur, l. de quibus 32. §. 1. uerl. Nam quid interest, cum relatis à gl. uerbo factis, ff. de legib. & ex Textu in proposito eleganti in l. si donata 36. §. fin. illic, Quia tunc factam donationem confirmare uidetur, non nouam inchoare, ff. de donat. inter. Quomodo accipiendi sunt hi, qui simpliciter dixerunt, bona pronientia ex permutatione, uel alienatione rei alterius coniugis, non censi acquirit, ut utriusque communicatur, sed in locum primae subrogata, quales fuerit Maffuerius in praxi, tit. de societ. num. 2. & 3. Guiliel. Bened. (qui eum refert, & sequitur, expressam tamen declarationem ad cautelam exigens) in cap. Raynuntius, de res. sum. uerbo, & uxorem, in tract. de success. ab intest. num. 229. uerl. Et idem uidetur, Arnoldus Ferronus ad consuetud. Burdegalens. tit. 2. de retratu, §. 23. post princip. uerl. Idem dicendum. Quicquid adhuc Ioan. Gutier. d. lib. 2. quæst. 117. in fin. & d. lib. 3. q. 88. num. 17. uerl. Non obstat etiam, si singularem fore legem euitare conetur, asserens eam in singulari illo casu stricte procedere, ad alios utriusque similes minime extendendam, idque ibi fieri ex vi cuiusdam fictionis, ac subrogationis, non autem ratione identitatis, quasi res ex pretio prioris emptae, eadem sit cum illa, quam ait reuera esse omnino diuersam, etiam si sub expressa declaratione ac protestatione, quod in prioris locum succedat, eademque omnino censetur, comparata sit; non animaduertens fictionis, & subrogationis effectum eundem ac ueritatis esse, iuxta uulgaria iura, quae adduximus, lateque exornauimus Dissertat. 27. num. 8. & 9. legemque in vno casu ex certa aliqua ratione disponentem, ad omnes alios, in quibus eadem uiget ratio, quicque ei aequiparentur, extendendam fore, imò eos sub ratione ipsa comprehendere, ut pluribus probauit Dissertatiõ septima, à numero decimo nono maxime numero uigesimo, & uigesimo primo, & Dissert. 29. à numero uigesimo tertio, ubi

Vbi itaque de huiusmodi subrogatione expressa uel tacita, nempe ex temporis breuitate collecta non appareat, dotus ex pretio prioris emptae, patrimonialis qualitate, quae illi inerat, aut quamuis aliam minime retinebit.

Sed diceo quorsum hæc tam longo repetita principio: in quibus domus alienata, adhuc in rerum exitu natura, tametsi in aliam possessorem translata, quidve ad speciem nostram conferant; qua supponimus, domum censitam penitus fuisse extinctam, adeoque necesse est, ut census obligatio in ea fundata, similiter extincta fuerit, quæ noua domus extractione renouare nequit, ut diximus; cuius contrarium dicendum foret, si domus fuisset alienata, quia cum illa adhuc subsisteret, maneret etiam census obligatio, quæ ueluti in rem scripta, tertium ipsius possessorem sequitur, iuxta ea quæ diximus dissertat. 14. num. 38. & §. 6. post med. uerl. Cuiusmodi alioquin, ac num. 38. in seq. dissertat. dicemus latius. A qua tamen obiectione facile Auendañus uindictam, quippe qui exemplum istud non ob se applicat, sed ob sui rationem, quæ & in casu nostro quamquam diuerso militat, nec enim minus in eiuusmodi exemplo qualitas fundi patrimonialis extincta est quoad iuris effectus pro illius alienationem, quam in casu nostro extinguitur censuali qualitas per extinctionem rei censite, uel sicut in eo exemplo qualitas illa semel amissa, regulariter non recuperatur ob alterius rei emptionem, ex prioris pretio factam, licet nec in casu nostro restitui potest census qualitas, & obligatio, ob reedificationem nouæ dotus loco ueteris destructæ, uel collapsæ.

Tertium asserit uidetur exemplum Auendañus d. cap. 60. num. 17. iuncto eiusdem num. sumario, in fundo (ut uocat) siue rullica domo; ad feudam patrimoniale alterius coniugis spectante, interim diruta, possessæ eodem matrimonio constante reedificata, ut uidetur omnino uona, & acquisita, utpote finito feudo per preemptionem domus, in qua id principaliter consistebat, quod per ipsius domus reedificationem non suscitatur, adeoque in ea tanquam in matrimonij schemate acquisita, quilibet coniux ex uisitate, superlucrata bona inter eos communicant, dimidiam partem habet. Quod exemplum colligit Auendañus, ex doctrina Ioannis Fabri (quam sub eo numero duntaxat profertur) in §. si cui fundus §. inst. de legat. ex eo Textu, notantis, quod ea, quæ consolidantur, non uidentur acquisita illo iure seu titulo, quo res, cui consolidantur, tenentur, indeque deducens, quod si de consuetudine mulier habeat partem in rebus emptis, & acquisitis per uirum, & ut ad matrimonium plura addaxerit feuda, ad ipsius patrimonium spectantia, quorum nonnulla matrimonio constante, ex iusta aliqua causa, puta ob praefallorum culpam uel delictum, cum proprietate consolidantur, siue uero ipsi, uelut directo domino committantur, aut alias in eam redeant, mulier in his feudis, eorumue iusto ualere, tantquam in bonis denudò acquisitis, partem habere debeat, arg. illius Text. ubi & notatur Fabrum locati Ioannes Plateanus post princip. uerl. Et sic nota, & Ang. ante num. 1. uerl. Nota secundum Ioannem, tal. ad dir. uerl. ad Christophor. Part. in §. si eadem §. inst. eod. tit. Boer. ad consuetud. Bituric. tit. de consuetud. feudorum, & censuum, §. 5. uerl. Sed quid si uisallus, & apertus dicit, de consuetud. in quibus matrimonium concern. §. 2. gl. 1. circa fin. uerl. Sed quero, aliquid, Cassan. ad consuetud. Burg. Rubr. 4. des. droictz, & apparenaces. §. 2. uerl. & acquiesc. uerl. Item quero, quid si aliquid, fuit num. 11. i. 2. & 13. Guiliel. Bened. in dict. cap. Raynuntius, uerbo & uxorem, sub tract. de success. ab intest. num. 229. post med. uerl.

Sed illud quod coniugi; Arnoldus Ferron. dict. tit. de retratu §. 23. circa med. uerl. Sic respo. sum, Tiraquell. tametsi nihil firmans, de retratu consang. §. 16. gl. 1. & d. §. 32. gl. vlt. uerl. Contra quoque & num. 73. ex notitatibus citatur à Cassan. & Tiraquell. ubi proxime, Palacius Rubens (qui tamen reuera longe aliud sensisse, ut mox uidebimus) in re. petis. Rubr. de dona. inter. d. §. 62. n. 13. uerl. Ex praedictis infero, & uerl. Ex quo infero; sed id aperte docuerunt Roder. Suar. ad l. 1. tit. de las ganancias, lib. 3. fori, num. 59. Did. Castellus ad l. 16. Tauri, uerbo de los bienes multiplicados, sub num. 45. Petrus Peralta in l. Manius 66. §. duorum, à num. 29. ff. de legat. 2. idem asserentes in usufructu cum mariti proprietate consolidato, ut vxoti scilicet communicetur quoad eius alienationem. Qui tursus mouentur per similem Text. in l. non quocumque §. 2. §. fundus, ff. de legat. 1. unde sumptus est Textus in d. §. si cui fundus, quibus in locis legatarius fundi alieni, qui eius proprietatem deduto usufructu à domino emittit, & postea iure consolidationis, per mortem matrem, uel ciuilem usufructuarij contingenti, usufructum quoque adeptus est, nude tantum proprietatis alienationem ab hærede consequitur, non etiam usufructus, cum illa consolidati, quasi hic non ex eodem titulo oneroso ad eum perueniret, quo nude proprietatis perueniret, nempe ex uenditione, sed magis ex lucratiua causa consolidationis, d. l. Manius, §. fundus illic. Usufructus enim, & si in iure non in parte consistit, emolumentum tamen rei continet: quare quidem causa cum altera lucratiua legati concurre re non debet, ex regula Textus in ead. l. Manius, d. §. duorum (alias duobus) & in §. si res aliena §. cum relatis D. Pichard. num. 1. inst. de legat. Quod tamen argumentum per quam fallax est, quia imò in d. §. si cui fundus, maxime adiuncta Theophili interpretat. dissentit traditur, legatarium in specie illa mero iure potuisse etiam agere ad usufructum, quasi iure usufructus sibi accedentem, atque ita non ex noua causa, sed ex accessoria primæ, iudicis tamen officio continetur (inspecta scilicet æquitate, quam illa præ oculis habere debet, l. quod si Ephesi 4. §. 1. in fin. ff. de eo, quod certo loco) ut deducto usufructu, iubeat alienationem præstari, nempe ex ratione Textus in d. §. fundus, quod & si iure accessionis ueniat, talis tamen accessio in se rei emolumentum continet, id uel emolumentum utpote accessorium, soli domino proprietatis acquiritur, ut eadem iura plane supponunt, iuncta regula Textus in l. in rem actio 23. §. item quocumque §. ff. de reuendicat. l. cum auerum 19. §. perueniamus (qui alias est sub l. & si non sunt 21.) ff. de auro, & argenti, l. §. si tamen alienam 26. inst. de rer. diuis. c. accessorium 42. de reg. iur. in 6. nec proinde locio uel coniugi debet esse communicabile, l. uerum 63. §. si seruo communi, illic, non enim propter communicationem hoc acquisitum est, sed ob suam partem; nec oportet id communicari, & c. ff. pro socio, & in terminis est melior Textus (cui Peralta supra minime satisfaci) in l. 4. ff. de iure dot. illic, Si proprietatis nude in dorem data usufructus accesserit, incrementum uidetur dotis, non alius dos, quemadmodum si quid actuione accesserit. Ex quibus, licet non ita expressis, contrarium longe uerius in specie proposita, nempe solos fructus, qui ex re consolidata percepti sunt, non etiam ipsum feudum, uel usufructum, siue eius alienationem, inter coniuges communicari docuit non obsecutè Palacius Rubens d. §. 62. n. 13. uerl. Et mihi uidetur, iuncto uerl. Intellige quoad commoditatem, uerl. Non intelligas, & uerl. Fructum tamen, Michael Ziphontanus; eius accedens distinctione in d. l. 16. Tauri, q. 6. sub num. 7. Ant. Gomez uar. resolut. tom. 2. cap. 15. n. 11. & ad l. 31. & sequentes Tauri, n. 73. D. Conart. de sponsalib. 2. p.

cap. 7. §. 1. num. mihi 1. ver. Porro, & illud, D. Gregor. Lop. ad l. 18. gloss. 5. tit. 11. part. 4. D. Molina de Hisp. primog. lib. 1. cap. 26. num. 18. vertic. Quod precipue, Matienç. ad l. 2. tit. 9. lib. 5. compil. gloss. 1. n. 88. Mier. de maiorat. 1. part. q. 10. à n. 166. ver. & ex his, & remissuè ad eum locum 3. p. 9. §. 5. numer. 27. in fine, à quibus perperam recedit Auendañ. d. n. 17. ver. Quamvis contrarium. Melius itaque ipse pro exemplo à se in sumario eiusd. num. tradito, afferre posset quod de feudo à vasallo empto ex pretio prioris, à se in casu permissio venditi, quod nisi in antiqui locum subrogetur, nouum dicatur, dixerat n. 15. ver. Sicut feudum, nosque ad sequens exemplum multis exornabimus.

80 Quartum subnequit exemplum Auendañ. d. c. 60. n. 18. in re maioratus destructa, puta domo, casu fortuito collapsa, quæ & si postea à possessore noniter (vt ipse loquitur) consecratur, siue reedificetur, qualitatem maioratus non recuperat, nisi ex noua voluntate, & subrogatione in locum antiqua, vt eidem maioratus subiecta sit, Regia etiam facultate ad id obtenta, si sub ea maioratus fuerit institutus. Quod sanè exemplum in se falsissimum est, malèque id colligit Auend. ex doctrina Gregorij Lopez in l. 6. tit. 11. p. 6. gl. 4. verbo que la non pudiese vender, quam glossam (quæ longissima est) citat ipse Auendañ. col. 8. in princip. ac simul citat Mierium, velut Gregorij ibidem asseclam, in tractat. de maiorat. 3. p. 9. §. n. 8. in quo numero iuxta nouissimam editionem, nullam Mierius Gregorij mentionem facit, nec de maioratu loquitur, sed tantum n. 32. vbi citat Gregorium in relata glossa, fol. 84. col. 1. in princ. quò loci iuxta vltimam eius Gregoriani operis editionem anni 1611. quam vterque author repperisse videtur, adest septima Gregorij questio, quam solam allegando (cùm per questiones ille procedat, quarum numeri ad marginem notantur) confusionem facile vitare possent; ibi verò Gregor. & Mierius d. num. 32. qui eum refert, & sequitur, de domo maioratus collapsa, vel destructa, & alia loco eius reedificata, vt hæc maioratus qualitatem non recuperet, nullum verbum emittit, vt nec possent, obstante apud nos apertissima decisione legis 46. Tauri, quæ est lex 6. tit. 7. lib. 5. noua compilat. vbi reedificata in domibus maioratus quomodocumque facta, siue illas ampliando, siue reparando, siue etiam omninò collapsas reedificando, illicò ipsius maioratus efficiuntur, & in possessorem vtilitatem cedunt, quinimò adeò, vt illi ad expensas in huiusmodi reedificatis factas minimè teneantur, quod tamen vltimum an generaliter verum sit, vel procedat tantum in casibus ibi enumeratis, non parùm controuersum est apud ordinarios earum legum interpretes, & alios quos referunt D. Ioanna del Castil. qui latissime prosequitur quorid. controu. tom. 5. cap. 65. à n. 16. 88. & 94. Addentes ad D. Molin. (qui leges illas generaliter accipit, latèque defendit) lib. 1. de primogen. cap. 26. ex n. 15. D. Ioan. Valerius de differentiis inter vtrunque forum, verbo maioratus, differ. 2. sed Gregor. d. 9. 7. & Mierius d. n. 32. qui eum refert, & sequitur (quorum authorit. Auendañus nititur) dumtaxat loquuntur de re extracta à maiorata ex facultate Regia, alioque maioratu ex ea facto, afferentes quòd si res extracta redeat ad priorem dominum (hoc est primi maioratus possessorem, puta vocato ad secundum abfque liberis decedente) non re incidit in primam maioriam, nec possessor potest eam abfque noua Regis facultate condere ex re illa, quæ iam maioratus esse desist. argum. Text. in l. licet 8. §. si voluntate, ff. quib. mod. pign. vel hypoth. fol. illic. Si voluntate creatoris fundus alienatus est, inuerecundè applicari eum sibi creditor desiderat, & in l. si sita legatum 6. §. si domus (pro quo corruptè Mierius citat §. ubi si vult) ff. de

legat. 1. illic. At si ea domo destructa, aliam eodem locorestatorem edificauerit, dicemus inuerecundè, nisi aliud restatorem sensisse fuerit approbationem, quem Textum supra late explicauimus num. 62. Idque verum ac proprium exemplum est, quòd afferre Auendañus debuisset in suæ sententiæ comprobationem; pro quo & citare posset Gregorium, idem per Textum in dicto §. si domus, in simili doctentem d. gl. 4. q. 29. ex cuius resolutione in vtraque questione colligitur, quòd res, quæ semel exiit à corpore maioratus, aut eius qualitatem amittit, abfque noua facultate nouam non reassumit qualitatem, quippe quæ in perpetuum alioqui extincta est, vt late resoluit Mierius de maiorat. 1. part. quest. 11. à num. 50. maxime num. 52. cuius sola authoritate, num. 4. iuxta priorem editionem relati, nititur Auendañus dicto cap. 60. num. 18. id quod multo apertius, ac distinctius prosequitur, & explicat D. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 4. à num. 30. ad 35. inclusiuè, cui consentiunt plures relati ab addentibus sub istidem numeris. Ex quorum resolutione constat, quòd si quidem res maioratus abfque Regia facultate alienata est, cùm alienatio nullius momenti sit, nec pretium, nec res alia, ex eo etiam tali lege empta, vt in illius locum subrogetur, ipsius naturam non eum emittit, nisi Regia facultate, vt ita emi, ac subrogari possit, præcedente; si verò alienata sit ex facultate Regia ita concessa, vt ex illius pretio alia res ipsi maioratu comparetur, sub eademque lege emptio, & venditio fuerit celebrata, tam pretium, quàm res ex eo empta, nisi mobilis non pretiosa sit, vel eius naturæ, vt in maioratu subrogari non valeat, eidem maioratu subficientur; quinimò & si expressè non sit res ex pretio prioris ea lege empta, vt in maioratu subrogetur, sed simpliciter, in dubio tamen censetur ita empta, in executionem facultatis, quæ præcedit, argum. l. quædam mulier 76. ff. de reuend. cum similibus. Secus si expressè fuerit proprio nomine empta, quia emittit tantum, & si callide in hoc versati, post factam ei traditionem, & non maioratus erit, ex regula Textus in l. si ex ea pecunia 6. Codice de reuend. l. qui aliena 8. Cod. si quis alteri, vel sibi, cum similibus, relatis supra num. 78. Inuaut quæ sub eodem num. late diximus de re empta ex pretio, ex alterius venditione redactò, quòd ita demum illius naturam, & qualitatem assumat, si ea lege ematur, vt in illius locum subrogetur. Quod & in fundo ex pretio alterius, licet à vasallo venditi, sub eadem lege comparato post Iacobum de Bellouiso docerunt Bald. num. 6. Matth. de Afflict. num. 11. Aluarottus num. 5. & alij in cap. 1. de feudo non habente propriam feudi naturam, in vltibus feud. idem Afflict. in cap. 1. num. 5. de vasallo decrep. atar. & ad consil. Sicil. Rubr. 63. de officio Bainlor. num. 10. Aret. cons. 14. num. 3. ver. Item præiudicat, Taf. & Alciac. num. 6. in l. si cum seruum 2. §. si cert. per. Tiraq. de reuend. consang. §. 32. gloss. vnic. n. 20. ver. Ex quo, Gutierrez. pract. quest. lib. 3. q. 88. n. 11. & 12. Hent. Rosental. de feud. cap. 2. concl. 16. num. 1. & cap. 4. concl. 8. num. 2. & vbiq; in notis (vbi alios plures congerit) Auendañ. d. cap. 60. de censibus num. 15. ver. Sicut feudum; constat autem, quòd à feudo, saltem ex ex iuris communis ratione procedit, nec ei contrarium est, aut alia diuersa ratio non datur, validè ad Hispanorum maioratus argumentum sumitur, vt resoluit D. Molina de primogen. libro primo, capite septimo, numero sexto, Cassanate cons. 57. à numero 60. Parlador. in sequenti. differ. 19. numero 10. Nicol. Intrioglio, & Hent. Rosental. de feud. ille centur. 1. question. 57. numero 52. hic verò capite 1. concl. 11. numer. 3. & in notis littera E, & cap. 9. membr. 1. concl. 27. num. 6. cum relatis litt. T. & nominatim eo argumento in proposito vltur

tur D. Molin. d. lib. 4. cap. 4. n. 36. receptus à Patre Molin. & alius, quos referunt addentes ibid. & à Ioan. Gutier. d. q. 88. n. 13.

81 His itaque exemptis, sic rectè explicatis, & exornatis, non malè comprobatur quod cum Auendañ. d. cap. 60. num. 14. & aliis, superius dicebamus sub numero 76. qualitatem census, semel extinctam per extinctionem domus, super qua ille constitutus est, regulariter non suscitari per voluntariam domus reedificationem. Nec obstat, quòd hæc videtur facta ad subrogandam nouam hanc domum in locum antiquæ, atque ita omnibus eius qualitatibus gaudere debet, iuxta vulgarem regulam, quòd subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur, quam probauit, & exornauit pluribus Dissertat. 27. num. 8. & exornat nonnullis aliis D. la Rea disputat. 20. Granatens. num. 20. Tum quia de tali subrogatione minimè constat, nec in dabo præsumenda est, cum debitori valde præiudicialis sit, quippe qui per extinctionem rei censuali à census obligatione liber erat, cui iterum se submittere velle præsumi non debet, contra iuris principia, quæ in simili induxi, & exornati Dissert. 30. n. 34. 35. & 66. confert & Textus in l. filiusfam. 8. §. inuitus, illic, inuitum accipere debemus non eum emittit, qui contradiçit, verum eum quoque, qui consensisse non probatur, ff. de procurat. & in l. qui vas 48. alia 49. §. Quid si dominus, ver. Vetare, ff. de iurr. maxime quia subrogatio propriè non fit in locum rei extinctæ, sed durantis, l. item illa 18. §. 1. ff. de constituta pec. cum aliis in proposito relatis à Lud. Rom. in l. certi conditio 9. in princip. n. 11. in fin. ff. si cert. pet. & ex mente Baldi, quom inducit, docuit etiam Matens Ant. Natta cons. 438. num. 44. sequuntur Hippol. Rimin. cons. 113. num. 121. tom. 2. Tusch. pract. concl. tom. 7. lit. S. cons. 57. num. 56. Aug. Barbof. axiom. 213. num. 5. Tum etiam quia nec debitor in specie nostra per expressam subrogationem nouæ domus in locum antiquæ censuali, se ad census obligationem iam extinctam regulariter obligare posset, ergo multò minùs per tacitam, obstante regula quæ colligitur ex l. qui ad certum 14. ver. Et idèo, ff. locati, & l. certa 6. ff. de precario. Antecedens probatur, quia etiam ab initio non posset censuarii obligari ad domum collapsam reedificandam, & denuò reditus solvendum, nisi id pactum in isto pretio communem excedente taxam componeretur, iuxta ea quæ resoluimus d. num. 76. ergo nec ex post facto obligari poterit per relatum subrogationem, nisi & illa iusto census pretio componeretur; quia præfata subrogatio regula tunc demum locum obtinet, cum eadem ratio, qualitas, vel solemnitas datur in subrogato, quæ in eo cui subrogatio fit, secus si diuersa, cum in fundo 78. al. 80. §. si fundus, ff. de iure dot. l. 1. §. si quis autem 29. ff. de successor. ed. l. Lucius Titius 14. ver. Item quæro, ff. de fidei commiss. libert. & vltra ordinari. vbiq; notantur Alex. cons. 106. n. 17. lib. 3. Paris. cons. 49. n. 78. libro 3. ac post alios Francil. Beccius cons. 101. n. 59. Surdus cons. 31. num. 41. cons. 138. numero 21. consil. 143. num. 48. & 49. & cons. 269. numero 30. & de aliment. tit. 9. quest. 21. numero 21. Menochius de arbitrar. libro 1. quest. 54. numero 31. & consil. 168. num. 22. tom. 2. & cons. 427. num. 8. tom. 5. Riminal. iun. d. cons. 113. numero 29. Ludouicus Morocius cons. 49. num. 3. Aldoninus cons. 104. n. 103. Polidor. Ripa obseruat. 250. num. 4. Petrus Barbofa in l. 2. in princip. 1. part. num. 1. ver. Ex qua quidem, ff. solut. matrim. Mieres de maiorat. 1. part. q. 11. non. 53. & 54. D. Valencuela cons. 60. n. 4. & cons. 63. n. 177. & 178. tom. 1. & cons. 190. n. 47. 50. 51. 53. & 54. tom. 2. Trichus d. concl. 757. num. 57. Marins Giurba cons. crimin. 99. n. 13. D. Franciscus Salgado D. D. Ios. Vela Dissertat. Iuris Tom. I.

de Regia protelt. 1. p. cap. 3. n. 45. August. Barbofa d. axiom. 213. n. 3. Gabr. Aluarçz ad axiomata iur. lit. 8. n. 62. Addentes ad D. Molin. d. lib. 4. cap. 4. ad n. 36. & 37. ver. Et hæc de regula, & in terminis nostris Ludou. Auendañ. de censib. d. cap. 60. n. 18. versiculo. Vnde hæc sententia. Quo fit, vt si tempore creationis census conditio reedificandi iusta interuenisset, ob magnum, & excessiuum pretium vltra communem taxam, quòd conditioni illi æquiualeat, edificium denuò iponte factum, quippe ad quod faciendum virtute illius conditionis, seu pacti debitor compelli posset, iure censeri debeat subrogatum in locum antiqui, cum qualitate censuali? cùm in hac specie diuersa ratio in subrogato non detur, vt concludit rectè idem Auend. d. cap. 60. n. vlt. ver. Si vero: faciunt quæ de possessore maioratus obligato ad subrogandum in locum rei maioratus alienate, vt in dubio talem subrogationem facere censetur, cùm ex pretio vendite rem aliam emit, docuit Molin. de primogen. lib. 4. cap. 4. n. 34. cùm quo & nos idem supra obseruauimus n. 80. versus fin. ver. Quinimo.

Quæ hæcenus late diximus de extinctione census ob extinctionem rei censite, procedunt in extinctione rei, fortuito contingente abfque vlla censuarij culpæ, secus si per eius culpam illa contigerit, tunc enim is ad rei redintegrationem tenebitur, puta domus, vel molendini reedificationem, & interim ad census solutionem, vt docuit in terminis Auend. d. c. 60. n. 19. argumento Text. in l. arborès 59. al. 66. illic. Et tempore facti, non culpa fructuarij emeris, ab eo substitui non placet, ff. de usufructu, l. si cum venderet 13. §. fin. & in l. si seruos 25. ver. Sicut enim, inuenta gl. verbo culpa, ff. de pignor. act. l. si nulla 8. inuenta gl. eod. verbo, C. eod. tit. l. seruum 27. ver. Quid si eum, inuenta gl. verbo teneatur, ff. de pignor. §. fin. inff. quib. mod. re contrari. obligatio, & vbiq; communi l. 20. ver. E por ende, vbi & notat Greg. Lop. gl. 5. tit. 13. p. 5. quibus in loeis, & si quis ad damnum fortuito calu contingens non teneatur, teneatur tamen si eum calum ipsius dolus, vel culpa præcesserit, opt. Text. in l. si vi certo 5. §. quod vero 4. ff. commodat. Idque procedit, & si culpa admittat fit in re propria, alicui oneri, vel restitutioni obnoxia, l. cum autem 23. §. cum reddidit, vbi notat gl. verbo vel culpa, l. adies 25. §. quid ergo 5. & l. quod si nolit 31. §. si mancipium 11. illic. Nam si culpa eius decessit, pro viuo habendus est, & (aliis vt) præstentur ea omnia, quæ præstentur si viveret, ff. de editis, edito, l. etiam 18. al. 19. §. licet, inuenta inductione Bart. n. 1. opposit. 1. & Alex. n. 6. ver. In gl. in verbo culpa, ff. sol. matr. l. domos 58. inuenta l. si modo nulla 59. ff. de legat. 1. ac voluit gl. verbo asserit, in l. qui exceptione 40. §. si pars, ff. de condic. indebiti, latèque prosequitur, & explicat Tiraq. de retractu consang. ad fin. tit. à n. 69. Osnald. Hillig ad Donel. lib. 1. comm. c. 7. lit. E, ver. Nam quoties, nosque olim notauimus in enarrat. methodica de præfatione contractuum ad l. contractus 23. ff. de regul. iur. c. 2. n. 12. Quæ tamen regula præcisè non euincit in specie nostra, censuarium ad reedificationem, & census solutionem cogendum, sed vt damnum, & interesse creditoris restat; quod fieri quidem potest, vel dominum, aut molendinum, dolo, vel culpa debitoris destructa reedificando, ac denuò super eis censum constituendo, vel illum (si malit debitor) super alia ipsius immobili re æque idonea, ac prior fuerat, imponendo, vel denique (si & hoc refugiat) integrum census pretium creditoris reddendo (quod ipse pro libito, re etiam durante, semper facere potuit) quomodo longè melius explicauerunt Nauar. ad cap. si fuerit 1. 4. q. 3. sub tract. de censib. q. 2. n. 118. ver. Secundo dico, Federic. Mart. de censib. cap. 8. n. 221. Par. Mol. de inst. & iure 10. 2. tit. 2. disp. 394. n. 3. ver. Quid autè, Em. Rod. in summa verb. celos, con. ac. n. 14. ver. O o 3

Verdad es, & in explicitat. motus proprii de censibus, condit. 5. dub. 2. Ferdin. Rebellus 2. p. de obligat. iustitia, q. 6. num. 18. & 19. Leonard. Lessius de iust. & iure lib. 2. cap. 22. n. 91. Reginald. Azorius, Bonacina, Scaccia, & Lud. Cenc. supra à nobis relati dissertat. 28. n. 29. ad fin. vbi & Auendañi meminimus, sic cum accipientes d. n. 19. & adhuc post nonnullos alios Stephan. Gratian. disc. ept. forens. tom. 4. cap. 654. n. 7. & 8. Christophorus Marcius post decif. 29. Rota Senensis, examinat. 18. ex n. 1.

Ad quintum, & vltimum prioris sententiae fundamentum n. 14. allatum ex extranag. 1. & 2. de empr. & vendit. verè & concludenter (ni fallor) respondimus n. 17. illud potius pro nostra retorquentes, vt & fecere Nanar. ad cap. si fenaueris 14. q. 3. sub tract. de censibus q. 3. n. 74. verè. Secundo quod praefate, Ioan. Bapt. Lup. ad l. 2. C. de pact. inter empr. §. 2. n. 63. circa finem principij, verè. Probatur etiam, Valalc. de iure empr. q. 32. n. 16. verè. Et id quoque Pat. Ludou. Molin. de iust. & iure tom. 2. disp. 383. n. 12. verè. Hinc constat, Ioan. Azot. 3. p. iust. moral. lib. 10. cap. 5. q. 2. post medium, verè. Sed certè eiusmodi responsio, Fachinens controuers. lib. 2. cap. 44. verè. Quibus verbis, Ludou. Auendañ. & Ludouic. Cenc. de censibus, ille cap. 58. n. 34. & cap. 60. n. 10. hic verò p. 1. cap. 3. q. 1. art. 6. n. 37. & 38. Petrus Binsfeld. ad cap. in ciuitate, de vsur. q. 12. concl. 2. ad 7. condit. verè. Neque refert, ac ferè omnes alij, supra à me relati n. 42.

DISSERTATIO XXXIV.

Quod ius ex censu consignatiui constitutione super certo fundo facta contrahatur? Variè circa hoc sententiae, earumque effectus recensentur, quæ ad duas principales rediguntur, quarum verior eligitur & ex vera huiusmodi census diffinitione vitra omnes tradita verissimè con. probantur; vnde plura alia ad praxim vtilia inferantur, maximè illius quæstionis resolutione, quo ex tempore rei censitæ possessor census iuri aduersus dominum præferat? & obiter de præscriptione tertij hypothecæ possessoris in debitis momentancis, ac de differentia inter vnum, & alterum casum.

S Y M M A R I A.

- 1 Veritas sapiens exagitata magis splendescit in lucem.
- 2 Censu constitutio super certo fundo facta, ex aliquorum sententia, veram, & propriam inducit hypothecam, caterarum regulas in omnibus sequentem, nisi ad certum fundum fuerit limitata.
- 3 Hinc sententia consequens est primò, talem hypothecam accessoriam esse personalis obligationis, velati principalis, adeoque conservari in persona debitoris, & si fundus subingatur, vel minus idoneus redituum solutioni effectus fuerit, vel etiam penitus extinctus.
- 4 Secundo talem hypothecam requirere exconsensionem debitoris, antequam ad singularem rei possessionem deueniat.
- 5 Tertio, huiusmodi hypothecam indiuiduam esse, pro-

ut est sui natura quolibet vera. & propria hypothecæ & n. 8.

Hypotheca si in pluribus fundis consistat, qui ad diuersos deuenierit possessores, quilibet in solidum hypothecaria actione conueniri potest, etiamsi vniuersales successores sint debitoris hypothecarij ibid. cum 2. n. loqq.

6 Haeredes debitoris personalis absque hypotheca pro virili tantum parte pro tali debito conueniuntur, quod si debitum hypothecarium sit, singuli haeredes hypothecatas res possidentes, in solidum pro eo tenentur.

7 Hypotheca possessores si plures sint, etiam ex titulo singulari, quilibet in solidum pro debito hypothecario conuenitur.

8 Censu potest consistere super diuersa rebus, seu praedijs, et specialiter subingata.

9 Possessor cuiuslibet rei censui subingata, est alia possideatur ab alio, in solidum pro reditu ex plurimorum sententia, quamquam non omnes in ratione conueniant conueniri potest, idque praxi receptissimum est, ibid. & quid in puncto iuris n. 5 & 6.

10 Censu constituitur super certo fundo vel fundis simpliciter facta, ex aliorum sententia, & si veram ac propriam inducat hypothecam, non tamen illam inducit regularem, sed irregularem, & in eo potissimum, quod exconsensionem debitoris principalis non requirat.

11 Censu tamen creditor, iuxta hanc sententiam, poterit si voluerit, anullo rei censitæ possessore census impositionem, eiusve haeredes personali actione pro exigendo reditu directò conueniri, & quare? ad de veritate n. 60.

12 Hypotheca censuali irregularitas in eo quoque à nonnullis statutis, quod si in pluribus consistat fundis, ad diuersos possessores deuenientibus, non potest à quolibet in solidum census exigere, sed tantum pro rata rei possessa.

13 Censu constitutio, ex aliorum sententia, veram ac propriam hypothecam in re censita non inducit, sed ius aliud reale, per se subsistens, cuiusdam oneris perpetui, & quasi seruitutis immotuatæ, praedio inherens, quod quilibet eius possessorem sequitur, & n. 26. & 48.

14 Iuxta hanc sententiam possessor quilibet rei censitæ pro reditu directò conuenitur, nulla debitoris censuali, vel eius haeredum excussione praemissa, ex ipsa census natura, absque vlla limitatione regula in hypothecis tradita, & n. 55.

15 Imò necessario tertius rei possessor, iuxta hanc sententiam, pro reditu conueniendus est, nec aduersus census debitorem, vel eius haeredes actio personalis regulariter dirigi potest, & n. 55.

16 Nisi in subsidium, cum possessor solvendo non est, & n. 55.

17 Vel si res censita fuerit euicta, sine euictio fuerit promissa, quod huic contractui minimè repugnat, siue non, & quare? ac n. 55.

18 Emptio, & venditio vera celebratur in censuali contractu non rei censitæ, sed iuris exigendi ex ea redituum annuum, ibid.

19 Euictio in contractu emptionis, & venditionis ex ipsius natura venit, est nihil à contrahentibus dictum fuerit.

20 Censu creditor, secundum plures, potest reditu decursos antequam res censita ad tertium possessorem perueniret, vel ab eo, vel à debitor, eimve haeredibus pro libito exigere. Contrarium defenditur ex n. 56.

21 Decursus, vel decurrendos ita demum, ex aliquorum sententia, à tertio rei censitæ possessore exigere potest, si se irrequisito res ipsa in eum fuerit alienata secus alius, & quare? Contrarium defenditur num. 62.

20 Si plures sint res censui specialiter subingatae, & diuersi earum possessores, non potest quilibet in solidum, sed pro rata rei possessa pro reditu conueniri, ex natura iuris realis, contracti ex censu impositione super illis rebus, & quare? ac n. 63.

21 Censu constitutio super certo fundo, vel feudis, ex aliorum sententia inducit tantum ius verè, & propriè hypothecarium, personalis constitutis obligationi accedens, quam ius reale, per se, & principaliter subsistens, adeoque contrarias producit actiones, ex vno & altero iure resultantes, quarum altera ex electione competit.

22 Ex Auctoris tamen sententia tantum potest inducere vel ius verè, & propriè hypothecarium, idque regulare, & ordinarium, vel ius aliud reale, per se ac principaliter subsistens, & personalem constitutis obligationem velut accessoriam ad se trahens, & quare?

23 Regula in dubio haerendum est, nec ab ea recedendum, nisi eius limitatio in aliquo speciali casu ostendatur.

24 Contraria in eodem subiecto consistere simul nequeunt.

25 Actiones due contrariae possunt alicui ita competere, ut vnam ex his, quam malit actor, eligere possit, & qualiter hoc accipiendum sit?

26 Censu consignatiui diffinitio, varia ab interpretibus traditur, remissive.

27 Legis omnis diffinitio 102. aliter 102. ff. de reg. iur. communis intellectu refertur, & exploditur, cum numeris sequentibus, & verus traditur, n. 30. & 31.

28 Diffinitio quidammodo illa propriè non est, sed descriptio potius, qua subuenitur, siue bona diffinitionis requisitis caret, & qua illa sint?

29 Diffinitio propriè à definitione differt, licet frequentius apud Auctores haec vocabula confundantur, & quid propriè diffinitio sit? in quam rem quamplurime leges expenduntur.

30 Vox ambigua in ea significatione semper est accipienda, quæ rei de qua agitur aptior sit.

31 Lex 1. in verbis, cum in aliquo vitata est, expenditur, & intelligitur.

32 Regula proprium est vitari, siue in aliquibus casibus fallere, ac limitari, ibidem.

33 Censu consignatiui redimibilis diffinitio non ab Auctore traditur.

34 Contractus verbum omnes contractuum species comprehendit, tam à iure gentium introductas, quam à iure civili, & qua sint illa?

35 Censu consignatiui redimibilis à consuetudine originem ducit, non à iuramento, ut plerique falso existimantur.

36 Contractus feudalis, & liuellarius, moribus, & consuetudine introducti sunt.

37 Censu consignatiui redimibilis à Romanis Pontificibus sub certis conditionibus permissus est, atque ita excluditur, ac secernitur à fenneratio qui iure tantum civili vsque ad certas metas permissus fuit, & à liuellario, cui palliata inest vsura.

38 Censu consignatiui redimibilis ad sui substantiam requiritur pretij acceptio, in eoque distinguitur à simpliciter contractum emptionis, & venditionis, qui pretij conuenientiam dumtaxat exigat, & ille accedit magis contractibus, qui re celebrantur.

39 Pij constitutio aliter pretij numerationem desiderat, quam cetera extraneas, ibid.

40 Distinguitur etiam à censu iam constituto, & censibus, aliis modis quam per venditionem impositionis, & quare?

39 Pretium iustum et si exigatur ad censu consignatiui iustitiam, non tamen ita, ut eius defectus irritum ab initio reddat totum contractum, sed ut locum faciat reduktioni ad iustum pretium, contractum dumtaxat irritum, quatenus pensiones perceptæ superant illud.

40 Lex 6. vers. Y assi ordenamos, inulto vers. Y no se pueda, tit. 15. lib. 5. nouæ compilat. expenditur, & exornatur.

41 Venditionis verbum nec sicuti supponit emptionem, & personarum diuersitatem, & quare?

42 Materia subiecta consignatiui censu neque est rei illi specialiter subingata, neque sunt eius fructus, sed ius ipsam exigendi redditus pecuniarius, super illa impositum contemplatione fructuum illius, & quare?

43 Censu fructuarij maioribus, quam pecuniarij, periculis sunt expositi, & iure Regio Hispanæ prohibiti sunt, atque antea impositi ad pecuniarij licitos reducantur.

44 Lex 4. & 7. tit. 15. lib. 5. nouæ compilat. exornatur, ibidem.

45 Censu subiecti potest res, ad qualemcumque debitoris dominium, etiam reuocabile, vel vitale tantum pertinet, modo non sit alienationis prohibitioni affectum: item res aliena de censu dæmini.

46 Subiecti etiam possunt res non propriè immobiles, sed pro talibus à iure reputatae.

47 Verbum idem potest ad diuersa referri, & diuersa simodè accipi respectu vnius, ac respectu alterius.

48 Censu consignatiui redimibilis forma in eo consistit, quod redimi possit ad libitum venditoris, non emporis, & contrarium pactum cum fennerationis redditu.

49 Eius redemptio etiam pro parte fieri potest, & contrarium pactum, ut non nisi in totum fieri valeat, & si non sit vsurarium, est tamen illicitum, & à censuali contractu remouendum, si non maioris pretio, ultra communem census taxam praestitio, compensetur.

50 Contrarium, quod talis redemptio pro parte tantum fieri nequeat, nisi ita ab initio inter partes conuenierit, & multo magis valeat conuenio contraria, quæ non pro parte, sed in totum redemptio fiat, docuerunt plures alij, qui simpliciter accepti impugnantur.

51 Partis nomine regulariter, dum de alio non constat, dimidia tantum intelligitur.

52 Censu dominus pro dimidia saltem parte redemptionem admittit, re cogi potest, non etiam pro minore, pro qua non admittenda multo magis conuenio valet, quomodo temperatur sententia existimantium, non posse per partes redemptio fieri, maximè pacto de ea re interueniente.

53 Decisio incidens Hispalensis Senatus.

54 Censu consignatiui consistere nequit absque fundo aliove re immobili, vel aquipollens frugifera, velut materia, basi, ac fundamentum, super qua, vel quo imponitur, ac venditur, & eius rei effectus.

55 Lex si fideicommissum 50. §. tractatum, ff. de iudicijs, expenditur contra Felicianum, qui ei non rectè satisfaciit, ibid.

56 Actio pro annuo reditu competens, realis est ratione rei, & oneris ei annexi, in cuius consequentiam venit obligatio personæ, & ideo dicitur personalis in rem scripta.

57 Dirigi necessario debet, reditu potest, aduersus tertium rei censitæ possessorem, nisi in subsidium, cum